

N:o 35.

Ank. till Riksd. Kansli den 20 Mars 1886, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta förslag om försäljning af åtskilliga kronans egendomar.

(I. A.)

Stats-Utskottet, som till behandling emottagit två inom Riksdagen väckta förslag om försäljning af vissa bland statens utarrenderade egendomar, har dessa frågor i ett sammanhang förehaft och får dem härmed till Riksdagens pröfning anmäla samt dervid meddela de yttranden, hvartill hvardera framställningen ansetts föranleda.

*Angående
Herr L. O.
Smiths motion om försäljning af kronoegendomar m. m.*

1:o. I en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 11) har Herr *L. O. Smith* föreslagit, att Riksdagen för sin del må till Kongl. Maj:t öfverlåta att, i den mån sådant utan förnärmande af enskild rätt kan ske, sälja kronans utarrenderade egendomar, som innevarande år icke hafva högre taxeringsvärde än 15,000 kronor, under följande förbehåll:

att försäljningen må ske till den å auktion högstbjudande;

att inbetalningen af den fastställda köpeskillingen må fördelas under en tid af högst 30 år, hvarunder köparen, vid försummelse vare sig att i behörig tid betala för brukningsrätten beräknad årlig afgift, 4 procent å köpeskillingen, likasom stadgad afbetalning derå, eller att efterkomma hvad honom beträffande egendomens vård blifvit förelagdt, må åläggas afträda egendomen samt tillika, derest hela den oguldna köpeskillingen ej genast inbetalas, förklaras förlustig hvad han derå erlagt; kommande egendomen, tills full liquid lemnats, att förblifva kronans tillhörighet;

att köpeskillingsbelopp, äfven då successiv inbetalning derå sålunda med 2 procent pro anno afbetalts, skola öfverlemnas till Riksgäldskontoret att der förvaltas såsom en särskild fond; samt att, sedan Kongl. Maj:t beslutat inköp af enskildt bolag tillhörig jernväg för statens räkning, den härvid betingade köpeskillingen må af samma medel utbetalas.

I fråga om försäljning af kronans egendomar medgaf 1874 års Riksdag, att sådana kronan tillhöriga, under Kammarkollegii förvaltning ställda och för statsverkets räkning utarrenderade hemman och lägenheter, för hvilka årliga arrendeafgiften icke öfversteg 200 kronor, och hvilkas bibehållande åt kronan icke på grund af befintlig skogstillgång eller af annan särskild anledning påkallades, skulle i den mån gällande arrendekontrakt efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, få, under iakttagande af de föreskrifter, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela, på offentlig auktion till den högstbjudande försälas under vilkor: att köpare, som sådant åstundade, skulle ega att, efter derom vid auktionen gjord anmälan, inbetala köpeskillingen under loppet af sex år med $\frac{1}{6}$ årligen, så vida han för fullgörande deraf, vid auktionstillfället stälde säkerhet; att högsta anbudets antaglighet komme att underställas Kongl. Maj:ts pröfning; att försäljningen skulle ega rum utan förbehåll af någon kronotionde eller sådan grundränta, som utginge endast af kronoskatteegendomar; samt att, sedan köpebref utfärdats, de sålda hemmanen och lägenheterna skulle komma att i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse» och för betecknande af denna deras natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälsehemman i orten. Till de egendomar, hvilkas försäljning sålunda medgafs, hafva enligt Riksdagens i underdånig skrifvelse den 20 Maj 1879 anmälda, af Kongl. Maj:t den 6 Juni samma år godkända beslut, blifvit hänfödda äfven de egendomar af enahanda beskaffenhet, hvilka, efter det beslutet år 1874 fattades, kommit under Kammarkollegii förvaltning; och är, i afseende på dispositionen af de genom försäljningen inflytande medlen genom Riksdagens år 1877 meddelade, af Kongl. Maj:t likaledes gillade beslut, stadgadt, att desamma må, i den mån tillfällen dertill sig yppa, användas till sådana inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, hvilka af Kongl. Maj:t pröfvas vara fördelaktiga och hvartill medel icke kunna beredas från det till skogsväsendet anvisade reservationsanslag.

I enlighet med de åsigter, Utskottet under de senare riksdagarne flerfaldiga gånger uttalat vid behandling af frågor i förevarande ämne, hyser Utskottet fortfarande den uppfattning, att en i viss mån utsträckt försäljning af de för statsverkets räkning utarrenderade hem-

man och lägenheter skulle vid vanliga förhållanden, så väl i administrativt som finansielt hänseende, medföra fördel för det allmänna, men under nuvarande tryckta konjunkturer för jordbruket och den deraf föranledda sjunkningen i egendomsvärdet, har Utskottet icke ansett tidpunkten tjenlig för en sådan utsträckning i försäljningen af kronans egendomar, som motionären åsyftat; och då Utskottet alltså icke kunnat biträda motionärens förslag i denna del, saknar Utskottet anledning att utlåta sig beträffande användningen af de inflytande köpeskillingarne vid den ifrågasatta försäljningen.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt, får Utskottet hemställa,

att Herr Smiths förevarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

*Angående
Herr J. Jonssons motion
om försäljning af
kronoegen-
domar i de
norrländska
länen.*

2:o. Under återopande af de vid senaste riksdagen väckta förslag om en utsträckt försäljning af kronans utarrenderade egendomar samt med hänsyn dertill, att i afseende å kronoegendomarne i Norrland, der desamma äro få och belägna på långt afstånd från hvarandra, förvaltningen är betydligt dyrare och i förhållande till arrendenas storlek ännu mer förlustbringande än i öfriga delar af landet, har Herr J. Jonsson i Hertsjö uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 30) föreslagit, att vid inträffande arrendeledighet, eller om arrendator dessförrinnan gäfvé antagligt anbud, af sådana kronan tillhöriga, under Domänstyrelsens förvaltning nu befintliga och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar i de norrländska länen, för hvilka årliga arrendeafgiften vore högre än 200 kronor, det måtte bero af Kongl. Maj:t att efter pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall förordna, huru vida egendomen fortfarande borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas; att, der Kongl. Maj:t pröfvade försäljning böra ega rum, densamma måtte ske i den ordning och under de villkor, som gälde för försäljning af mindre lägenheter, med undantag om arrendator före arrendetidens slut gäfvé sådant anbud, som Kongl. Maj:t funne skäligt antaga, samt med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att för försäljning meddela; samt att de genom den nu föreslagna försäljningen inflytande medlen måtte, intill dess annorlunda kunde af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutas, öfverlemnas till Riksgäldskontoret för att genom uppköp af obligationer eller på annat sätt användas till afbetalning å statens för jernvägsbyggnader upptagna lån.

De af Utskottet härofvan anförda omständigheter, hvilka för närvarande i allmänhet göra en utsträckt försäljning af kronans domäner ej tillrådlig, lär visserligen äfven ega tillämpning i afseende å de

norrländska egendomarne. Dock torde, enligt Utskottets förmenande, förhållanden förefinnas, hvilka påkalla sistnämnda egendomars försäljning i främsta rummet, hvadan Utskottet ansett den i förevarande motion behandlade fråga beaktansvärd; men då, enligt hvad Utskottet inhemtat, Kongl. Maj:t anbefalt Domänstyrelsen afgifva utlåtande angående försäljningen af kronans utarrenderade egendomar i de norrländska länen, och nämnda embetsverk till ledning vid frågans bedömande infordrat yttrande i ämnet från länsstyrelserna i omförmälda län, hvilka yttranden dock ännu icke från alla länen inkommit, samt frågan sålunda är under utredning och Kongl. Maj:t icke torde underlåta att, efter det ärendet blifvit fullständigt utredt, taga detsamma i ompröfning och hos Riksdagen göra den framställning, hvartill omständigheterna må föranleda, har Utskottet icke funnit sig böra för närvarande framställa något förslag i detta ämne, utan får Utskottet hemställa,

att Herr Jonssons förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 Mars 1886.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
